

7. Cel szczegółowy B: Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami

Cel dotyczący poprawy efektywności gospodarowania surowcami i materiałami wpisuje się w szersze zagadnienie związane z zapewnieniem bezpieczeństwa surowcowego. Jest ono niezwykle istotne m.in. ze względu na gwałtowny wzrost zapotrzebowania na surowce obecnie, jak również w przyszłości, przy jednoczesnym zmniejszeniu możliwych do eksploatacji zasobów. Ceny surowców nieenergetycznych w I dekadzie XXI wieku uległy potrojeniu, co spowodowane jest m.in. gwałtownym wzrostem gospodarek wschodzących, głównie Chin, Indii i Brazylii. Towarzyszy temu coraz bardziej utrudniony dostęp do surowców, w tym metali ziem rzadkich i innych pierwiastków, które mają duże znaczenie dla rozwoju branż zaawansowanych technologicznie. Rosnące uzależnienie od importu wielu surowców nieenergetycznych (tak Polski, jak i innych państw UE) wymaga podjęcia działań w zakresie zapewnienia dostępu do nich w skali globalnej, europejskiej i lokalnej.

Dostęp do surowców mineralnych oraz możliwość ich wykorzystania obecnie i w przyszłości jest także podstawowym warunkiem zrównoważonego rozwoju kraju. Z kolei zachowanie równowagi środowiskowej będzie wymagało umiaru w eksploatacji zasobów, planowania eksploatacji surowców zgodnie z prawami przyrody i zasadami postępowania z zasobami naturalnymi oraz kontrolowania zasad przestrzegania ochrony surowców przez wyspecjalizowane organizacje.

Podejście to odzwierciedla m.in. obowiązująca legislacja dotycząca odpadów, która przewiduje hierarchię sposobów postępowania z odpadami. Najwyżej stawia ona zapobieganie powstawaniu odpadów, następnie przekazanie do ponownego użycia, recykling, inne formy odzysku, a dopiero w ostateczności unieszkodliwienie. W Polsce większość odpadów komunalnych jest obecnie deponowana na składowiskach. Jest to sytuacja niekorzystna, zarówno pod względem gospodarczym – marnotrawstwo cennych surowców energetycznych i nieenergetycznych – jak i realizacji celów ochrony środowiska. Z ok. 10 mln ton odpadów komunalnych wytwarzanych rocznie w Polsce 96,6% trafia na składowiska (929 składowisk na powierzchni 3086 ha), 2,9% poddawana jest recyklingowi organicznemu (głównie kompostowanie), a zaledwie 0,43% – termicznemu przekształceniu. Pod względem poziomu odzyskiwania surowców wtórnych z odpadów Polska plasuje się na jednym z ostatnich miejsc wśród krajów Europy.

Obecnie w Polsce na jednego mieszkańca przypada rocznie 0,3 tony odpadów komunalnych, które – przy zmianie sposobów ich zagospodarowania – mogą w większym stopniu być wykorzystywane jako surowce energetyczne i nieenergetyczne.

Ograniczoność zasobów naturalnych stanowi poważny problem przede wszystkim ze względów gospodarczych. Oprócz wspomnianych kwestii dotyczących odpadów, duże znaczenie dla zwiększania konkurencyjności gospodarczej mają procesy doskonalenia technologii pozyskiwania zasobów pierwotnych oraz optymalizacja procesów ich eksploatacji, co prowadzi do zwiększenia efektywności wykorzystania posiadanych surowców.

W ramach prac nad Programem zidentyfikowano 37 obszarów dot. surowców, co stanowi 10% wszystkich obszarów. Około 45% zidentyfikowanych obszarów stanowią inwestycje oraz działania eksploatacyjne (po 22,5%). Znaczna część obszarów (14%) dotyczy także zmiany zachowań konsumenckich.

